Euroopa Liidu
Teataja

ET
L-seeria

2026/2069

15.9.2026

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2026/2069,

9. september 2026,

eluasemete taskukohasuse ja pakkumise kohta eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

(1) Liit seisab silmitsi eluaseme taskukohasuse kriisiga, mis nõrgendab sotsiaalset ühtekuuluvust ja konkurentsivõimet, piirates tööjõu ja haridusega seotud liikuvust ning võrdseid võimalusi. Kuigi meie ühiskonnas on enim raskusi kõige ebasoodsamas olukorras olevatel leibkondadel, on ka üha rohkematel keskmise sissetulekuga leibkondadel probleeme taskukohase eluaseme kättesaadavusega.

(2) Euroopa Regioonide Komitees 13. mail 2025 vastu võetud arvamuses „Linnade ja piirkondade roll ELi taskukohaste eluasemete kavas“ rõhutatakse eluasemekriisi territoriaalset mitmekesisust ja vajadust kohapõhise lähenemisviisi järele, et võimaldada kohalikel ja piirkondade omavalitsustel töötada välja kohandatud lahendused. Samuti nenditakse selles, et üks lahendus kõrgetele eluasemekuludele on suurendada pakkumist uute eluasemete ehitamise kaudu, jätkates samal ajal praeguse elamufondi kohandamist ja renoveerimist.

(3) 1. detsembril 2025 vastu võetud eesistujariigi järeldustes Euroopa taskukohaste eluasemete tulevase kava kohta kutsuti Euroopa Komisjoni üles pöörama erilist tähelepanu piirkondadele ja territooriumidele, kus on taskukohase, kestliku ja inimväärse eluaseme pakkumisel teatavaid probleeme, ning kaaluma viise, kuidas toetada liikmesriikide jõupingutusi, sealhulgas piirkondlikul ja kohalikul tasandil, et säilitada ja asjakohasel juhul suurendada taskukohaste, kättesaadavate, ohututе ja kestlike eluasemete pakkumist.

(4) Euroopa taskukohaste eluasemete kavas, mille komisjon võttis vastu 16. detsembril 2025, määrati kindlaks kümme peamist tegevusvaldkonda, kus liit saab pakkuda lisaväärtust ja toetada teiste avaliku sektori asutuste ja sidusrühmade jõupingutusi taskukohaste, kestlike ja kvaliteetsete eluasemete pakkumisel. Kavas osutati ka komisjoni kavatsusele aidata avaliku sektori asutustel teha kindlaks eluasemenappuse käes kannatavad piirkonnad ja toetada neid eluaseme taskukohasuse kaitsmise ja edendamise meetmete võtmisel, järgides täielikult subsidiaarsuse põhimõtet.

(5) Euroopa Parlamendis 10. märtsil 2026 vastu võetud resolutsioonis eluasemekriisi kohta Euroopa Liidus, mille eesmärk on pakkuda lahendusi inimväärsete, kestlike ja taskukohaste eluasemete jaoks, tunnistati, et eluasemekriisi üks peamisi põhjuseid on eluasemete pakkumise vähesus. Selles kutsuti liitu üles motiveerima omavalitsusi ja piirkondi edendama elamute ehitamist ja renoveerimist ning hoonete kasutusotstarbe muutmist oma piirkonnas.

(6) Komisjoni poolt 6. mail 2026 vastu võetud ettepanekus võtta vastu nõukogu soovitus eluasemeturult tõrjutuse vastu võitlemise kohta ([1]) on seatud eesmärgiks edendada riiklike, piirkondlike ja/või kohalike strateegiliste raamistike kavandamist, rakendamist ja parandamist, et ennetada ja lahendada eluasemeturult tõrjutuse probleeme. See põhineb inimesekeskseksel, eluasemepõhisel ja integreeritud poliitikal ning sisaldab soovitusi selle kohta, kuidas suurendada taskukohaste ja sotsiaaleluruumide pakkumist. Käesolev soovitus täiendab seda ettepanekut ning selles sätestatakse meetmed eluasemete pakkumise suurendamiseks eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades.

(7) 11. mail 2026 vastu võetud nõukogu soovituses algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ kohta kutsutakse liikmesriike üles tegema järgmist: i) eelistama renoveerimist tarbetule lammutamisele ja uute ehitiste rajamisele; ii) edendama taskukohaseid eluasemeid ja sotsiaaleluruume, vältides võimaluse korral valglinnastumist ja vaesuse ruumilist koondumist; iii) kaardistama ja stimuleerima tühjade ja alakasutatud hoonete ümberkujundamist; iv) ühtlustama ja kiirendama üldplaneeringu- ja loamenetlusi ning v) kõrvaldama regulatiivseid tõkkeid, mis takistavad uuenduslike ehitusmeetodite ja -materjalide turuletulekut.

([1]) COM(2026)540 final, 6. mai 2026.

(8) 12. mail 2026 loodud Euroopa elamumajanduse liit ühendab liidu eluasemekriisist mõjutatud liikmesriigid, piirkonnad, linnad ja muud sidusrühmad. Seal rakendatakse eluasemealaseid eksperditeadmisi ja parimaid tavasid kogu liidust, et hõlbustada teadmiste jagamist ja vastastikust õppimist ning aidata levitada käimasolevate ja tulevaste uuringute tulemusi. Samuti on see väärtuslik foorum, kus vahetada arvamusi käesoleva soovituse rakendamise ja järelevalve seisukohast olulistes küsimustes.

(9) 29. juunil 2026 vastu võetud eesistujariigi järeldustes rõhutati demograafiliste suundumuste, näiteks maapiirkondadest väljarände mõju eluasemekriisile ning kutsuti üles pöörama erilist tähelepanu piirkondadele, kus valitseb püsiv eluasemenappus ja kus nõudlus ületab pidevalt pakkumist, et viia eluasemete pakkumine paremini kooskõlla kohalike vajadustega.

(10) Taskukohasusele avalduv surve on tavaliselt suurim linnapiirkondades ja turismisihtkohtades, sealhulgas suure turismisurvega maapiirkondades, kus eluasemenõudluse ja -pakkumise mittevastavus on kõige suurem ning põhjustab eluasemenappust ja sissetulekute kasvust kiiremat hinnatõusu. Kuigi eluasemekriisi mõju tunnevad kõige teravamalt kõige ebasoodsamas olukorras olevad ühiskonnarühmad, mõjutab kriis üha enam ka keskmise sissetulekuga leibkondi, sealhulgas neid, kes ei suuda oma vajadustele vastavat eluaset turult hankida, nagu elutähtsad töötajad (nt tervishoiusektori töötajad, õpetajad).

(11) Ettepanekus võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liikmesriikides eluaseme taskukohasuse ja kättesaadavuse tagamiseks võetavate meetmete raamistik (taskukohaste eluasemete õigusakt), mille komisjon võttis vastu .9. septembril 2026, on sätestatud eeskirjad eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade kindlakstegemise kohta ja piiravate meetmete kohta, mille pädevad asutused on nendes piirkondades eluaseme taskukohasuse ja kättesaadavuse tagamiseks vastu võtnud.

(12) Eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades võivad lühiajaliselt leevendust pakkuda meetmed, mille eesmärk on piirata eluaseme kasutamist muu kui esmase eluruumina. Vaja on leevendada ka pakkumise ja nõudluse vahelist ebakõla ning tegeleda selliste probleemidega nagu üldplaneeringust tulenevad kitsaskohad, ehituseeskirjad, planeerimis- ja loamenetlused, sealhulgas haldussuutlikkus, avaliku sektori piiratud investeeringud, oskustööjõu nappus ja olemasolevate hoonete ebapiisav kasutamine. Eluasemete, eelkõige taskukohaste eluasemete ja sotsiaal-eluruumide pakkumise suurendamine võib seega aidata leevendada survet eluasemeturgudele.

(13) Elamumajanduse kiirendamise kavad peaksid täiendama kõiki eluasemega seotud piiranguid, mis on vastu võetud riigi, piirkonna või kohaliku tasandi õiguse alusel. Need võivad aidata kindlaks teha, kus ja kui palju eluasemeid, eelkõige taskukohaseid eluasemeid ja sotsiaaleluruume, on vaja, et edendada kaasavaid, erineva sissetulekuga ja juurdepääsetavaid naabruskondi. Kui need on osa integreeritud linnaarengu kavast, võivad need aidata: i) edendada kompaktset, transpordile suunatud linnaarengut; ii) vähendada survet eluasemenappuse käes kannatavatele aladele; iii) taaselustada väiksemaid linnu; iv) vähendada eluasemete ja nendega seotud taristu kapitaliinvesteeringute vajadust; v) parandada kliima- ja keskkonnaalast vastupanuvõimet ja tervist ning vi) toetada teenuste ja võimaluste paremat kättesaadavust. Need võivad luua lisaväärtust olemasolevate poliitikastrateegiate ja valdkondlike algatuste, sealhulgas asjakohaste liidu tasandi poliitikameetmete integreerimisel ja täiendamisel. Nende hulka kuuluvad näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1275 ([2]) kohased riiklikud hoonete renoveerimiskavad, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1679 ([3]) seotud kestliku linnalise liikumiskeskkonna kavad, nõukogu soovitus algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ kohta, ettepanek võtta vastu nõukogu soovitus eluasemeturult tõrjutuse vastu võitlemise kohta, riiklikud kliimamuutustega kohanemise kavad või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2025/2360 ([4]) mullaseire ja mulla vastupidavuse kohta (mullaseire direktiiv) ning selle põhimõtted seoses maahõive leevendamisega.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1275 hoonete energiatõhususe kohta (ELT L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1679, milles käsitletakse liidu suuniseid üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise kohta ning millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1153 ja (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1315/2013 (ELT L, 2024/1679, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. novembri 2025. aasta direktiiv (EL) 2025/2360, mis käsitleb mullaseiret ja mulla vastupidavust (mullaseire direktiiv) (ELT L, 2025/2360, 26.11.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2025/2360/oj).

(14) Eluase on valdkondadevaheline küsimus, mille eest vastutavad eri valitsemistasandid ja eri geograafilised piirkonnad. Mõned eluasemete pakkumist reguleerivad eeskirjad võidakse kehtestada piirkondlike ja kohalike omavalitsuste poolt, samas kui eluasemepoliitika, sealhulgas eluasemeturult tõrjutuse vastu võitlemise strateegilised raamistikud, on sageli riikliku ametiasutuse järelevalve all. Koostöö eri valitsemistasandite vahel ja kõigi sidusrühmade (sealhulgas elanike) vahel on seega eduka poliitika ja eluasemete taskukohasemaks muutmise võti. Eluasemevaldkonna killustatud juhtimine võib seevastu takistada eluasemepoliitika ja -projektide tõhusat kavandamist, rakendamist ja järelevalvet.

(15) Elamumajanduse kiirendamise kavade väljatöötamine, rakendamine ja järelevalve võivad soovitatavalt põhineda andmetel eluaseme omamise, kasutamise ja kvaliteedi kohta (eluruumide arv, omanike kasutuses olevad eluasemed, era- ja sotsiaaleluruumide pikaajaline üürimine, lühiajaline üürimine, lisaeluasemed, tühjad hooned, energiakasutus), eluasemenõudluse ja -pakkumise suundumustel (rahvastiku dünaamika, liigitatud eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade kaupa, ehitusload, algus- ja valmimisaeg), samuti andmetel eluasemete arendamiseks sobivate hoonete või maa kohta. Euroopa Komisjon toetab selliseid jõupingutusi, parandades Euroopa eluasemestatistikat, et veelgi tugevdada tõendus- ja andmepõhist poliitikakujundamist osana Euroopa taskukohaste eluasemete kava rakendamisest.

(16) Turuhinnast madalama hinnaga eluasemed, mida käesolevas soovituses mõistetakse nii taskukohaste eluasemete kui ka sotsiaaleluruumidena, nagu need on määratletud komisjoni otsuses (EL) 2025/2630, ([5]) on keskse tähtsusega, et kulutõhusal viisil pakkuda eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades vajalikku eluaset ebasoodsas olukorras olevatele leibkondadele või sotsiaalselt vähemsoodsas olukorras olevatele rühmadele, sealhulgas kodututele, ning leibkondadele, kellel puudub juurdepääs eluasemele turuhinnaga. Paljudes liikmesriikides on taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide osakaal elamufondis siiski endiselt väga väike või on viimastel aastatel vähenenud, samas kui nendele juurdepääsu ooteajad on pikenenud.

(17) Otsuses (EL) 2025/2630 on sätestatud, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste raames subsideeritud taskukohased eluasemed ja sotsiaaleluruumid peavad olema sellisena kättesaadavad piisavalt pika aja, vähemalt 20 aasta jooksul alates teenuse osutamise algusest, et vältida spekuleerimist. See ei takista avaliku sektori asutustel kehtestada pikemaid perioode, mis sõltuvad avaliku poliitika kaalutlustest, nagu eluaseme hinna hoidmine turuhinnast madalamal tasemel näiteks hinnatõusuga piirkondades, või lühemaid perioode nõuetekohaselt põhjendatud asjaoludel.

(18) Taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkumise suurendamisel on eluasemeturule üldiselt positiivne mõju. Täpsemalt on tõestatud, et taskukohastel eluasemetel ja sotsiaaleluruumidel on eraturu hindadele ja üüridele leevendav mõju ning et need toetavad segaeluasemeprojektide arendamist, võimaldades varajast turustamist. Mõnes liikmesriigis on taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujad olnud olemasoleva elamufondi renoveerimisel, eluasemetiheduse suurendamisel ja laiendamisel esirinnas, vähendades seeläbi hoonete üldist keskkonnajalajälge ja energiaostuvõimetust.

(19) Taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujad on liikmesriikides erinevad juriidilised isikud: munitsipaal-, riigi- või erafirmad, sealhulgas elamuühistud, kogukondliku maaga ühistud, piiratud kasumiga või mittetulunduslikud ühistud. Mõned neist pakkujatest, eelkõige kogukondliku maaga ühistud, elamuühistud või mittetulundusliku eluaseme pakkujad, ei ole mitmes liikmesriigis õiguslikult tunnustatud, mis takistab neil juurdepääsu avaliku sektori toetusele, eelkõige rahastamisele ja maale.

(20) Mudelid, mis sõltuvad maa eraldamisest ja hooneomandist, võivad vähendada eluaseme algkulusid, muutes projektid teostatavamaks ja taskukohasemaks. Edasimüügipiirangud tagavad, et maa või eluase jääb vaatamata omanikuvahetusele taskukohaseks. Avaliku sektori üksuste jaoks, kes säilitavad maa või hoonete omandiõiguse, on sellise vara omamine tuluallikas, mis on pikas perspektiivis mitu korda suurem kui soetusmaksumus, ning ka muude investeeringute tagatis.

([5]) Komisjoni 16. detsembri 2025 aasta otsus (EL) 2025/2630 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2012/21/EL (ELT L, 2025/2630, 19.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2025/2630/oj).

(21) Taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide kombineerimise mudelid vastavad laiema sihtrühma vajadustele ja nende korral võidakse nõuda mõnelt üürnikult kõrgemat üüri, samal ajal kui ebasoodsas olukorras olevatele üürnikele säilitatakse madalamad üürid, mistõttu on vaja vähem avaliku sektori toetust. Sellise tegevusega soodustatakse ka sotsiaalset segunemist nii üksikarenduses kui ka naabruskondades. Käibefondid tagavad, et kogu eluasemeprojektidest saadav tulu investeeritakse uuesti laiendamisse, hooldusse või renoveerimisse. Sel eesmärgil võib turuhinnast madalamate eluasemevormide mitmekesistamine olla eelkõige eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades vahend mitmesuguste vajaduste rahuldamiseks, ilma et see avaldaks täiendavat survet riigi rahandusele.

(22) Kogu liidus on märkimisväärne osa elamufondist kasutamata, seda ei kasutata esmase eluasemena või see on pidevalt alakasutatud. On palju vabu kontoreid, mahajäetud tööstusalasid (varem arendatud maa, mis on nüüd kasutamata) ja linnades asuvaid tühermaid. Olemasolevates hea asukohaga hoonetes tööde tegemiseks on sageli vaja spetsiifilisi pädevusi ja oskusi ning kulude suhtes valitsev ebakindlus on võrreldes uute hoonete arendamisega suurem. Nendest probleemidest hoolimata nähtub projektidest, et olemasolevate hoonetega töötamine on rahaliselt, tehniliselt ja õiguslikult teostatav ning sellega käib kaasas sotsiaalne, majanduslik ja keskkonnaalane kasu.

(23) Olemasoleva elamufondi renoveerimine, eelkõige energiatõhusaks renoveerimine aitab parandada kestlike ja kvaliteetsete eluasemete taskukohasust ja tagada nende kättesaadavuse. See saavutatakse suurtest tegevuskuludest ja kehvast energiatõhususest, piiratud suvisest ja talvisest mugavusest ning märkimisväärse osa kodude suurest kliimatundlikkusest tulenevaid probleeme lahendades.

(24) Majade renoveerimist, kasutusotstarbe muutmist, kohandamist, eluasemetiheduse suurendamist, laiendamist või osadeks jagamist võivad mõnikord takistada või aeglustada üldplaneeringu eeskirjad, vastuolulised ehituseeskirjad, selliste projektide jaoks ebasoodsad maksueeskirjad või kaasomandit käsitlevad õigusaktid. Hoolika kavandamise korral võib sama õigusraamistik aga selliseid projekte ka stimuleerida. Tühjalt seisvate hoonete maksustamine, kui see põhineb selgetel määratlustel ja avastamismeetoditel, on üks selline näide, mis aitab tühjalt seisvaid hooneid kasutusse võtta. Ehituseeskirjad võivad soodustada uute mitteeluhoonete ja nendega seotud taristu, näiteks parkimisrajatiste projekteerimist viisil, mis hõlbustab tulevikus nende hoonete muutmist eluasemeteks. Kohalikud omavalitsused ning taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujad loovad elamispindade alakasutuse probleemi lahendamiseks vabatahtlikke kavasid, nagu korterivahetus või üliõpilastele allüürimine.

(25) Nii turuhinnaga kui ka turuhinnast madalama hinnaga tegutsevad renditurud on mõnes liikmesriigis vähe arenenud. Samal ajal soodustavad mõned maksumeetmed, näiteks hüpoteeklaenude intresside maksu vähendus, omanikupoolset kasutamist, võivad kergitada elamute hindu ja takistavad eraüürituru arengut ja taskukohasust.

(26) Kasvav nõudlus maa (elamu-, äri- ja kolmandase kasutusega maa) järele koos selle kasutuspiirangutega, näiteks eluasemetiheduse piirangutega, on tõstnud maa- ja eluasemehindu kogu liidus. Seetõttu on kontroll maa üle kohalike omavalitsuste jaoks äärmiselt oluline, et nad suudaksid tagada ehituskõlbliku maa (sealhulgas mahajäetud tööstusalad) piisava kättesaadavuse, suunata oma linnade arengut planeerimiseesmärkide suunas, nagu sotsiaaleluruumid ja taskukohased eluasemed, ning muuta maahinnad mõõdukaks. Riigimaa omamine võib aidata vähendada riske ja kiirendada projektide teostamist.

(27) Maapoliitika vahendid võimaldavad avaliku sektori asutustel maad ja hooneid omandada, hallata ja ümber kujundada ning teha need kättesaadavaks nii era- kui ka avaliku sektori eluasemearendajatele ja -pakkujatele. Sellised vahendid nagu taristumaksud ja -tasud, arendaja kohustused või arendusõiguste tasud võimaldavad ametiasutustel rahastada eluasemega seotud taristut. Ametiasutused saavad neid poliitikavahendeid kasutada kas otse või spetsiaalsete riiklike maa-ametite, maapankade või arengukorporatsioonide kaudu, kellel on konkreetne oskusteave ja finantssuutlikkus, või koostöös suurte avaliku sektori maaomanikega, nagu haiglad või ülikoolid.

(28) Loamenetluse kestuse ja ebakindluse vähendamine avaldab positiivset mõju eluasemete pakkumisele ja maksumusele. Digiüleminek, ühtsed kontaktpunktid, kiirmenetlused, taotluse esitamisele eelnevad koosolekud ja kohustuslikud loamenetluste tähtajad on mõnel juhul osutunud tõhusaks, vähendades lubade menetlemise aega aastatest kuude või isegi nädalateni. Ehitusteabe modelleerimise laialdasem kasutuselevõtt, eelkõige lubade andmisel, võib hõlbustada ehitatud vara ühise digitaalse esituse kasutamist projekteerimis-, ehitus- ja käitamisprotsessides ja luua usaldusväärse aluse otsuste tegemiseks.

(29) Kehtivad liidu riigihanke-eeskirjad, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/24/EL, ([6]) võimaldavad paindlikkust, et hanked toimuks kiiresti ja pakkumused tunnistataks edukaks, võttes arvesse kvaliteeti, innovatsiooni ja kestlikkust. Raamlepingud, eelkõige hankemenetluse taasavamisega, võivad kiirendada eluasemete hankimist. Avaliku sektori hankijad võivad valida ka peatöövõtja mudelite ja hangete osadeks jaotamise vahel. Viimane hõlbustab väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate otse osalemist. Peatöövõtja mudelid hõlbustavad kokkupandavate majade hankimist. Erinevate hankemudelite lubamine edendab uuenduslikke ehitusmeetodeid, kulutõhusust ja kestlikkust. Lisaks ei kohaldata maa ja hoonete edasimüügi suhtes riigihanke-eeskirju. Neid paindlikkusmeetmeid ära kasutades saavad ametiasutused kiirendada taskukohaste eluasemete pakkumist.

(30) Tänapäevased ehitusmeetodid, sealhulgas renoveerimiseks, kasutusotstarbe muutmiseks ja laiendamiseks, võivad vähendada kulusid, ehitusjäätmeid, CO_2 heidet, ehitusaegu ja häireid, eriti kui neid meetodeid kasutatakse laialdaselt kogu siseturul. Sellised meetodid on uuenduslikud ja kalduvad olema kestlikumad, näiteks seetõttu, et nende puhul kasutatakse ehitusplatsivälist ehitust, moodulelemente ja kokkupandavaid maju ning vähese CO_2 heitega ja CO_2 talletavaid kestlikult hangitud bioressursipõhiseid materjale. Samuti võivad need edendada kogu olelusringi CO_2 heitel põhinevat lähenemisviisi elamuehitusele ja parandada kvaliteeti, tuues seeläbi sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast kasu.

(31) Taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumidega ning üliõpilaskodudega koos võib tekkida piisav ja prognoositav nõudlus kaasaegsete ehitusmeetodite järele, et tulla toime suurte algsete kapitalikuludega ja nendega seotud riskidega ning lõigata kasu mastaabisäästust. Mõned liikmesriigid nõuavad, et nende eluasemepakkujad peavad tagama teatava miinimumprotsendi oma eluruumidest neid meetodeid kasutades.

(32) Tänapäevaste ehitusmeetodite laialdane kasutuselevõtt nõuab paljude ehituseeskirjade ajakohastamist ja Euroopa ühtlustatud standardite väljatöötamist. Need peavad hõlmama moodulmaju ja kokkupandavaid maju ning vähendama ehituseeskirjade tehniliste nõuete erinevusi siseturul ja isegi mõnes liikmesriigis. Sellega seoses on Euroopa ehituseeskirjad (Eurocodes) märkimisväärselt mõjutanud kaasaegseid ehitusmeetodeid ning taganud standardlähenemisviisi projekteerimisele, ehitamisele ja katsetamisele.

(33) Lisaks praegustele avaliku sektori rahalistele vahenditele ja erainvesteeringutele on järgmise kümne aasta eluasemevajaduste rahuldamiseks vaja lisaks veel 150 miljardit eurot aastas. Liit toetab seda eesmärki ning juba praegu võetakse mitmeaastase finantsraamistiku raames eluasemetega seoses kasutusele vähemalt 47,7 miljardi euro väärtuses investeeringuid ühtekuuluvuspoliitika fondide, programmide „InvestEU“ ja „LIFE“, ühtse turu programmi, programmi „Euroopa horisont“ ning taasterahastu „NextGenerationEU“ kaudu. Tänu ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise raames kasutusele võetud paindlikkusmeetmetele ja stiimulitele ühtekuuluvuspoliitika vahendite ümbersuunamiseks taskukohastesse ja kestlikesse eluasemetesse on seni lisandunud 4,7 miljardi euro ulatuses investeeringuid, kusjuures lähtutakse ka muudest ELi strateegilistest prioriteetidest, innustatakse liikmesriike ja piirkondi jätkuvalt suunama vahendeid vastavalt oma vajadustele ümber eluasemetesse kuni programmitöö perioodi lõpuni. Olemasolevat elamufondi aitab parandada ka kliimameetmete sotsiaalfond.

(34) Järgmises mitmeaastases finantsraamistikus (2028–2034) avatakse uued rahastamisvõimalused eluasemetesse investeerimiseks.

(35) Kogu liidus rahastatakse taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujaid mitmesuguste avaliku sektori vahendite kaudu, näiteks toetustega, sooduslaenudega, omakapitali või tagatistega, kuid seda tehakse ka mitterahaliste vahenditega, näiteks võimaldades maad odavamalt kätte saada. Neid eri vahendeid saab tõhusalt kombineerida, et aidata võimendada erasektoripoolset rahastamist. Mõned liikmesriigid on rakendanud edukaid rahastamiskavasid, kuhu kaasatakse kodumajapidamiste sääste. Mitmekülgse investeerimisstrateegia raames on kasutatud reguleeritud hoiuseid pikaajaliste laenude andmiseks taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujatele või avaliku sektori toetust jaeinvesteeringuteks mittetulunduslikesse või piiratud kasumiga eluasemepakkujatesse.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

(36) Mõned riiklikud ja piirkondlikud tugipangad ja finantseerimisasutused toetavad kohalikke omavalitsusi ning taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujaid väga pikaajaliste sooduslaenudega maa ja hoonete soetamiseks. Niimoodi on võimalik hajutada soetamiskulusid teatava aja peale ja muuta projekte rahaliselt elujõulisemaks, mis on eriti kasulik mahajäetud tööstusalade ümberkujundamisel.

(37) Üleeuroopaline taskukohastesse ja kestlikesse eluasemetesse investeerimise platvorm toetab avaliku sektori asutuste ja erainvestorite koostööd, et koondada ressursse ja suurendada investeeringuid elamuarendusse kogu liidus. See annab otsejuurdepääsu teabele rahastamis- ja finantseerimisvõimaluste, parimate tavade, juhtumiuuringute ja uuenduslike lähenemisviiside kohta liikmesriikides. Platvorm aitab välja töötada skaleeritavaid ja uuenduslikke rahastamis- ja finantseerimismudeleid ning koondada projektid eksperdirühma ja vabatahtlike riiklike rahastamiskeskuste kaudu digiportaali.

(38) Käesolevas soovituses esitatud meetmete eesmärk on tagada võrdsetel tingimustel kasu erasektoris, ühistuna tegutsevate ja avaliku sektori arendajatele ja eluruumide pakkujatele ilma eeliseid tegemata, mis võiks moonutada nendevahelist konkurentsi,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

1. **REGULEERIMISESE**

1. Järgides täielikult subsidiaarsuse põhimõtet, esitatakse käesolevas soovituses liikmesriikide pädevatele asutustele kogu liitu hõlmavatel tõenditel ja headel tavadel põhinevad suunised, et tegeleda eluaseme taskukohasuse probleemidega eluasemenappuse käes kannatavates või selle ohus olevates piirkondades, edendades kohapõhiseid meetmeid, mille abil suurendada eluasemete pakkumist, ja seades tähelepanu keskmesse turuhinnast madalama hinnaga eluasemed.

2. **ELAMUMAJANDUSE KIIRENDAMISE KAVAD**

2. Eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade ja nende naaberpiirkondade pädevaid asutusi kutsutakse üles töötama välja ja rakendama elamumajanduse kiirendamise kava, mis on kohandatud kohapealsetele ja piirkonna eluasemetingimustele, või lõimima käesolevas punktis loetletud asjakohased aspektid olemasolevatesse kavadesse, et suurendada eluasemete pakkumist, pöörates erilist tähelepanu turuhinnast madalama hinnaga eluasemetele.

3. Elamumajanduse kiirendamise kava peaks:

a) käsitlema punktides 3–7 esitatud konkreetseid soovitusi nii era- kui ka avaliku sektori eluasemepakkujate huvides;

b) põhinema asjakohastel andmetel ja võtma arvesse eluasemepuudust kohapeal ja territoriaalseid erinevusi eluasemete pakkumises, sealhulgas turuhinnast madalama hinnaga eluasemete puhul ja noortele, sealhulgas üliõpilastele ja praktikantidele mõeldud eluasemete puhul;

c) hõlmama mitte ainult eluasemenappuse käes kannatavat piirkonda, vaid vajaduse korral ka pendelrände-piirkondi ja funktsionaalseid linnaalasid, et võtta arvesse alakasutatud eluasemeid, mida on võimalik muuta elavamaks ja atraktiivsemaks kestlike ja kättesaadavate transpordiinvesteeringute kaudu, aidates leevendada survet eluasemenappuse käes kannatavale piirkonnale;

d) tagama koostoime ja koordineerimise muude poliitikavaldkondade ja strateegiatega, näiteks sellistes valdkondades nagu eluasemeturult tõrjutusega tegelemine, ehitus ja linnaplaneerimine, rahastamine, kestlik turism, transport ja elutähtsad teenused, kliimakerksus, keskkonnaalane vastupanuvõime ja tervishoid, sealhulgas kohanemiskriteeriumid ja kliimastsenaariumid, milles on tähelepanu keskmes kuumuskindlus ja edasised jahutusvajadused, ning energiatõhusaks renoveerimise poliitikaga kohalikul ja riigi tasandil;

e) saama piisavalt toetust rahaliste vahendite ja inimressursside näol.

4. Pädevad asutused peaksid tegema elamumajanduse kiirendamise kava väljatöötamisel, heakskiitmisel, rakendamisel ja jälgimisel tihedat koostööd asjaomaste valitsemistasandite ja sidusrühmadega, sealhulgas avaliku ja erasektori eluasemepakkujate ja kodanikega.

3. **EHITUSE JA RENOVEERIMISE KIIRENDAMINE LOAMENETLUSE, HANGETE JA KAASAEGSETE EHITUSMEETODITE ABIL**

5. Eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade pädevad asutused peaksid tegema järgmist:

   a) seadma prioriteediks taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide heakskiitmise;

   b) seadma prioriteediks renoveerimise heakskiitmise, eelkõige olemasolevate hoonete energiatõhususe parandamiseks, kohandamiseks, laiendamiseks ja olemasolevate ehitiste muutmiseks elamuteks ning osadeks jagamiseks, sealhulgas lubades erandeid kohaliku üldplaneeringu eeskirjadest, kui need vastavad hoonete ja linnaosadega seotud materiaalõiguslikele normidele ning kvaliteedi- ja kestlikkusnõuetele;

   c) töötama selle nimel, et kehtestataks maksimaalsed loaotsuste tegemise ajad, võttes arvesse kohalikku haldussuutlikkust ja projekti keerukust, jõustades vajaduse korral 60-päevased loamenetlusajad, ning kui asjakohane, siis ka loamenetluse teatavate etappide vaikimisi heakskiitmise;

   d) edendama läbipaistvat konsulteerimis- ja koostöökultuuri lube menetlevate asutuste ja eluasemearendajate vahel, et lühendada loamenetluste tähtaegu ja vähendada ebakindlust menetluse ajal;

   e) looma koostalitlusvõimelised digitaalsed loamenetlussüsteemid, võttes järk-järgult kasutusele ehitusteabe modelleerimisel põhinevad töövood;

   f) töötama selle nimel, et kehtestataks loamenetlusnõuded digitaalselt struktureeritud, koostalitlusvõimelises ja masinloetavas vormingus, seades prioriteediks selgelt kindlaks määratud ja mõõdetavad valdkonnad;

   g) looma platvormi OpenBIM, mis oleks õiguslikult tunnustatud esitamisvorm, ning edendama koostalitlusvõimeliste ühiste andmenõuete ja masinloetavate ühiste eeskirjakogumite väljatöötamist kõigis riiklikes jurisdiktsioonides;

   h) kehtestama kiiremad ja sujuvamad vaidluste lahendamise menetlused või rakendama neid menetlusi, näiteks kohaldades juhul, kui see on õiguslikult teostatav, kaebeõiguse piiranguid ja seades tähtajad otsuste kohtulikule läbivaatamisele.

6. Avaliku sektori hankijad ja eluasemete pakkumise eest vastutavad üksused peaksid tagama, et kvaliteetsete eluasemete kiireks pakkumiseks kasutavad nad oma ehitusprojektide puhul liidu riigihankeraamistiku paindlikke võimalusi ja teevad järgmist:

   a) nõuavad või lubavad uuenduslikke tooteid ja ehitusmeetodeid, näiteks eeltootmist ja väljaspool ehitusplatsi tootmist;

   b) kasutavad selliseid hankemeetodeid nagu raamlepingud ja ühishanked;

   c) kasutavad kiirmenetlusi;

   d) kasutavad projekti ettevalmistamisel ajal arhitektuurikonkursse ja turu-uuringuid, et teavitada avaliku sektori hankijaid turu suutlikkusest ja sellest, kuidas seda suutlikkust hankeprotsessi kiirendamiseks ära kasutada.

7. Pädevad asutused peaksid:

   a) toetama eluasemepakkujate poolt kaasaegsete ehitusmeetodite abil ehitatud või renoveeritud eluruumide hankimist, sealhulgas seades vajaduse korral eesmärke;

   b) toetama Euroopa harmoneeritud standardite väljatöötamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3110 ([7]) kohaste kestlike väljaspool ehitusplatsi toodetud ehitiste ja moodulsüsteemide kohta ning muutma ehituseeskirju, et tagada kogu siseturul ühtsemad tehnilised nõuded, mis võimaldavad laialdasemalt kasutada tänapäevaseid ehitusmeetodeid ja neid piiriüleselt pakkuda;

   c) edendama parimate tavade vahetamist riikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste vahel, toetama tulemuspõhiseid lähenemisviise ja vajaduse korral kasutama Euroopa ehituseeskirju laialdasemalt;

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3110, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustusreeglid ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 305/2011 (ELT L, 2024/3110, 18.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3110/oj).

d) toetama kohalike näidisprojektide väljatöötamist kaasaegsete ehitusmeetoditega, et tutvustada uuenduslikku kestlikku tehnoloogiat, suurendada investorite ja avaliku sektori asutuste usaldust ning soodustada koolitust ja teadmiste jagamist.

8. Pädevad asutused peaksid:

a) edendama ehitussektoris täiend- ja ümberõpet, eelkõige renoveerimise ja kasutusotstarbe muutmise, kaasaegsete ehitusmeetodite, maa omandamise, ehitiste kokkupaneku ja digioskuste valdkonnas, kasutades selleks muu hulgas kõnealuseid valdkondi hõlmavaid asjakohaseid liidu algatusi;

b) tagama piisava haldussuutlikkuse, eelkõige kohalikul ja piirkonna tasandil, sealhulgas eraldades vahendeid selliste linnaplaneerimise ja loamenetlusega seotud ülesannete täitmiseks nagu ohutuse ja keskkonnamõju hindamine, toetades digioskuste täiendamist ja pakkudes tsentraliseeritud lahendusi väiksematele asutustele;

c) hõlbustama renoveerimis- ja ehitusteenuste piiriülest osutamist, sealhulgas tänu kvalifikatsioonide vastastikusele tunnustamisele ning liidu piiride üleselt tegutsevatele väikestele ja keskmise suurusega ehitusettevõtjatele lihtsustatud haldusnõuete kehtestamisega.

4. TURUHINNAST MADALAMA HINNAGA ELUASEMETE SUUREM PAKKUMINE

9. Eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade ja nende naaberpiirkondade pädevad asutused peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et suurendada turuhinnast madalama hinnaga eluasemete pakkumist osana elamufondist, ning tegema eelkõige järgmist:

a) õiguslikult tunnistama erinevaid avalikus ja erasektoris tegutsevaid taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujaid ning kasutama nende toetamiseks täielikult ära otsust (EL) 2025/2630;

b) seadma kohalikul tasandil eesmärgid turuhinnast madalama hinnaga eluasemete osakaalu kohta, et rahuldada väljaselgitatud vajadusi, saavutada sotsiaalne mitmekesisus ja vältida ruumilist segregatsiooni;

c) rakendama oma kohaliku üldplaneeringu eeskirjades asjakohaseid kohalikke meetmeid, nagu kaasav üldplaneering, sihtotstarbelised maatükid või tiheduspreemiad, et saavutada turuhinnast madalama hinnaga eluasemetega seoses seatud eesmärgid;

d) kui eluaset on subsideeritud või subsideeritakse avaliku sektori vahenditest, sealhulgas üldist majandushuvi pakkuvate teenuste raames, määrama eluaseme selleks otstarbeks piisavalt pikaks ajaks, mis vastab vähemalt 20-aastasele miinimumile, kui see on nõutav otsusega (EL) 2025/2630, et lahendada piirkonna probleeme seoses eluasemete taskukohasusega;

e) looma uuenduslikud turuhinnast madalama hinnaga eluasemete mudelid eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades, näiteks pikaajalised avaliku sektori üürimudelid, mille puhul pädevad asutused säilitavad maaomandiõiguse, samal ajal kui taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujad rahastavad, ehitavad ja haldavad neid eluasemeid, või laiendama sihtrühmade ringi, et kombineerida eri üüritasemeid ja vähendada vajadust avaliku sektori rahastamise järele.

10. Vastavalt asjaoludele peaksid pädevad asutused kavandama käesoleva soovituse alapunkti 9 jõustamiseks võetavad meetmed sellisena, et need täiendaksid eluasemeturult tõrjutuse probleemiga võitlemise strateegia raamistikke, mida rakendatakse tulevase nõukogu soovituse (eluasemeturult tõrjutusega võitlemise kohta) raames, ning et kõnealused meetmed ja raamistikud tugevdaksid teineteist vastastikku.

5. OLEMASOLEVA ELAMUFONDI PAREM KASUTAMINE JA KOHANDAMINE

11. Eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade ja nende naaberpiirkondade pädevad asutused peaksid analüüsima ja vajaduse korral läbi vaatama järgmised praegu kehtivad normid:

a) ehituseeskirjad, standardid ning maakasutus- ja üldplaneerimispoliitika, et võimaldada, hõlbustada ja stimuleerida eluruumide renoveerimist, muuta eluruumid energiatõhusamaks, kohandada neid, muuta nende kasutusotstarvet, paigutada neid tihedamalt, sealhulgas laienduste ja osadeks jagamise abil, tagades samal ajal hoonete ja linnaosade ohutuse, kvaliteedi, juurdepääsetavuse ja kestlikkuse;

b) maksusüsteemid ja üüriseadused, et paremini ära kasutada olemasolevat hoonefondi, näiteks stimuleerides vabade hoonete pikaajalist kasutamist eluasemenappuse käes kannatavates elamurajoonides;

c) kaasomandit käsitlevad õigusaktid, et hõlbustada otsuste tegemist eluasemete renoveerimise, kasutusotstarbe muutmise, laiendamise või maakasutuse muutmise kohta.

12. Kui üüriturg ei ole piisavalt arenenud, peaksid pädevad asutused soodustama turuhinnaga üürileandmist ja üürileandmiseks ehitamise arendusi erasektoris, võttes selleks asjakohaseid kaitsemeetmeid, näiteks:

a) vähendades omaniku kasutuses olevate eluruumide ja üüripindade vahelisi maksumoonutusi;

b) töötades välja riiklikud üürimudelid, mille puhul maaomandiõigus jääb pädevatele asutustele, samal ajal kui eluaset rahastavad, ehitavad ja haldavad eluasemete haldajad.

13. Muutuvatele eluasemevajadustele reageerimiseks peaksid pädevad asutused tegema järgmist:

a) tagama, et üüri- ja maksuõigus hõlbustaks ruumide üürileandmist, eelkõige noortele inimestele, täpsemalt üliõpilastele ja praktikantidele;

b) koostöös eluruumide pakkujatega toetama vabatahtlikke eluaseme suuruse kohandamise kavasid nii eramajade kui ka taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide puhul.

6. INVESTEERIMINE MAASSE JA HOONETESSE

14. Eluasemenappuse käes kannatavate piirkondade pädevad asutused peaksid looma vajalikud vahendid ning tagama vajalikud ressursid ja haldussuutlikkuse, et investeerida eluasemeks kasutatavasse maasse ja hoonetesse, eelkõige turuhinnast madalama hinnaga eluasemetesse.

a) Kui see on kohalikul tasandil asjakohane või konkreetse projekti jaoks vajalik, võiks selliste vahendite abil olla võimalik:

(1) omandada sobivat maad ja sobivaid ehitisi, mis kuuluvad erasektorile, või muude avalik-õiguslike asutuste omandis olevat maad;

(2) korrastada maad ja hooneid ja neid taastada, kasutades selleks muu hulgas läbirääkimistega menetlusi;

(3) eraldada maa- ja hooneomand kooskõlas punkti 14 alapunktiga c;

(4) kehtestada edasimüügipiirangud, sealhulgas kapitali kasvutulu piiramise klauslite abil, või tagasiostukohustus;

(5) näha ette eluruumipakkujate panus pädeva asutuse poolt kantavatesse eluasemega seotud taristu kuludesse.

b) Pädevad asutused võivad luua avalik-õiguslikke maa-ameteid, maapanku või arengukorporatsioone ning teha teiste avalik-õiguslike maaomanikega läbirääkitud vabatahtlikku koostööd, et viia läbi vajalikud omandamised, tervendada keskkonda, muuta maa kasutusotstarvet ja vabastada maa.

c) Kui pädevad asutused teevad elamuarendajatele või eluruumide pakkujatele kättesaadavaks endale kuuluvad maa ja hooned, peaksid nad säilitama omandiõiguse selliste vahendite abil nagu maa ja hoonete pikaajaline rendile andmine või maa eraldamine ja hoone omandiõigus.

15. Otsuses (EL) 2025/2630 sätestatud raamistikus peaksid pädevad asutused käsitama maa rendile andmist või edasimüüki taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujate toetamise vahendina.

7. RAHASTAMIS- JA FINANTSEERIMISVAHENDITE TAGAMINE

16. Pädevad asutused peaksid kaasama avaliku ja erasektori investeeringuid eluasemete pakkumisse eluasemenappuse käes kannatavates piirkondades ja nende naaberpiirkondades, eelkõige turuhinnast madalama hinnaga eluasemetesse ning üliõpilaste ja praktikantide jaoks taskukohastesse eluasemetesse, tehes sealhulgas järgmist:

a) luues üleeuroopalise taskukohastesse ja kestlikesse eluasemetesse investeerimise platvormi raames riiklikud keskused või koordineerides nendega tegevust, et toetada kohalikul tasandil kindlaks määratud investeerimisprojektide arendamist, rahastamist ja finantseerimist, seda eelkõige turuhinnast madalama hinnaga eluasemete ning üliõpilaste ja praktikantide jaoks mõeldud taskukohaste eluasemete puhul, sealhulgas pakkudes tehnilist abi ja toetades nõudluse koondamist;

b) kasutades täielikult ära mitmesuguseid liidu rahastamisvahendeid, mis on kättesaadavad praeguse ja tulevase mitmeaastase finantsraamistiku ning kliimameetmete sotsiaalfondi raames, sealhulgas selliste avaliku ja erasektori segarahastamisvõimaluste kaudu, mida on kirjeldatud taskukohaste eluasemete näidisrahastamisvahendis, ([8]) ja riskide vähendamise vahendite abil, et kaasata täiendavat avaliku ja erasektori kapitali;

c) uurides võimalusi luua käibefonde, mis nõuavad asjaomase teenuse osutamisest saadava kogu kasumi kohustuslikku reinvesteerimist taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujate, samuti riiklike maaametite, maapankade ja arenguettevõtete jaoks;

d) meelitades ligi erainvesteeringuid taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide pakkujate jaoks ja suurendades neid investeeringuid, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluste kaudu, kaasinvesteerimisstruktuuride kaudu ja selliste projektide kaudu, mis on loodud segatüüpi sotsiaaleluruumide ning taskukohaste ja turuhinnaga eluasemete jaoks;

e) töötades välja konkreetsed rahastamisvahendid, nagu omakapital ja väga pikaajalised laenud mahajäetud tööstusalade kasutusotstarbe muutmiseks või maa ja hoonete omandamiseks, et laiendada turuhinnast madalama hinnaga eluasemete majandust, sealhulgas tuginedes nende arendamisel riiklikele ja piirkondlikele tugipankadele ja finantsinstitutsioonidele, Euroopa Nõukogu Arengupangale, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangale ning Euroopa Investeerimispanga grupile;

f) töötades välja konkreetsed rahastamisvahendid eraettevõtjate, ühistute, ehitusettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate teostatavate renoveerimis-, kasutusotstarbe muutmise, kohandamis- ja osadeks jagamise projektide jaoks; tuginedes sealjuures muu hulgas riiklikele ja piirkondlikele tugipankadele ja finantsinstitutsioonidele, Euroopa Nõukogu Arengupangale, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangale ning Euroopa Investeerimispanga grupile.

Brüssel, 9. september 2026

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Dan JØRGENSEN

([8]) Euroopa Komisjon, SWD(2025) 78.